

Gutter og overdoser - overdoser i et kjønnsperspektiv

Thomas Clausen

Professor (Dr. med)

Senterleder SERAF

thomas.clausen@medisin.uio.no

2022

Kjøreplan

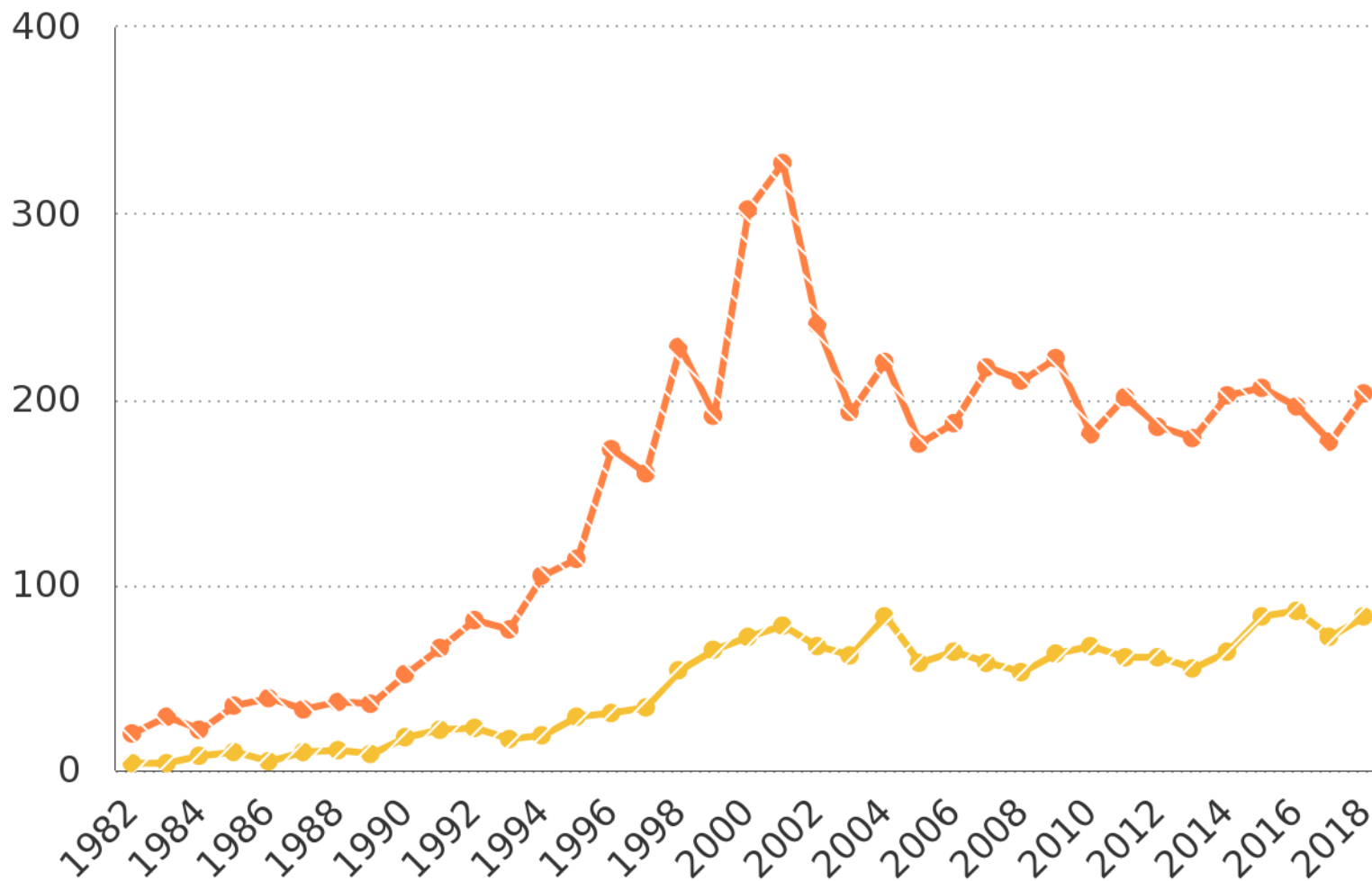
- ✓ Hva og hvor mange?
- ✓ Hvorfor?
- ✓ Hva kan gjøres?

8/10 dødelige overdoser involverer opioider

- ✓ I år 2000, var heroin årsaken til overdosedødsfall
 - Nokså unge menn
 - Injeksjonsbrukere
 - Blandingsrusbruk (illegalt)
 - Majoriteten utenfor rusbehandling
- Gjelder dette fortsatt i dag?
 - ✓ Nei!
 - ✓ Men for menn, delvis Ja!

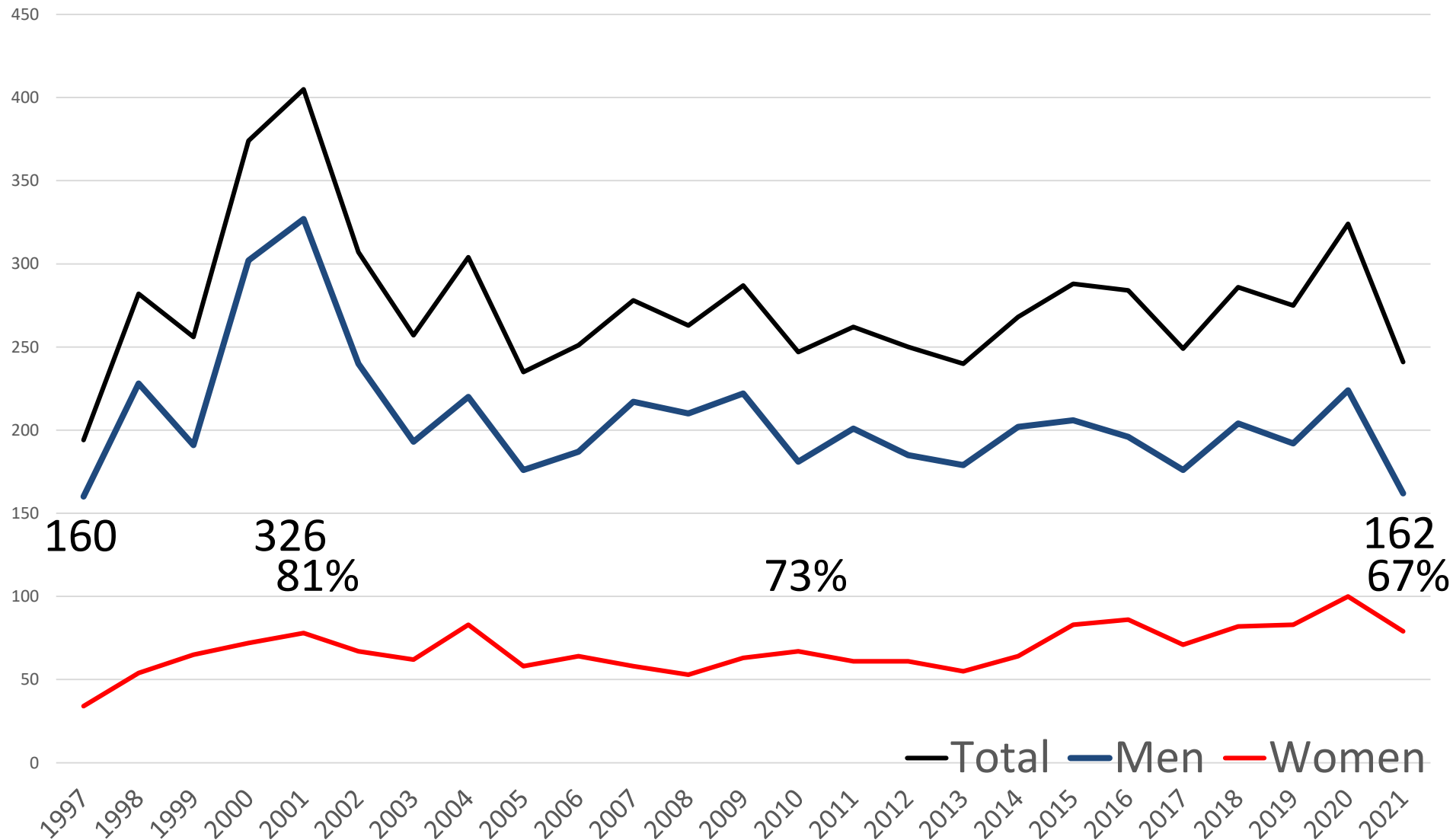
Konsekvenser av alkohol- og narkotikabruk

Dødsfall, narkotika

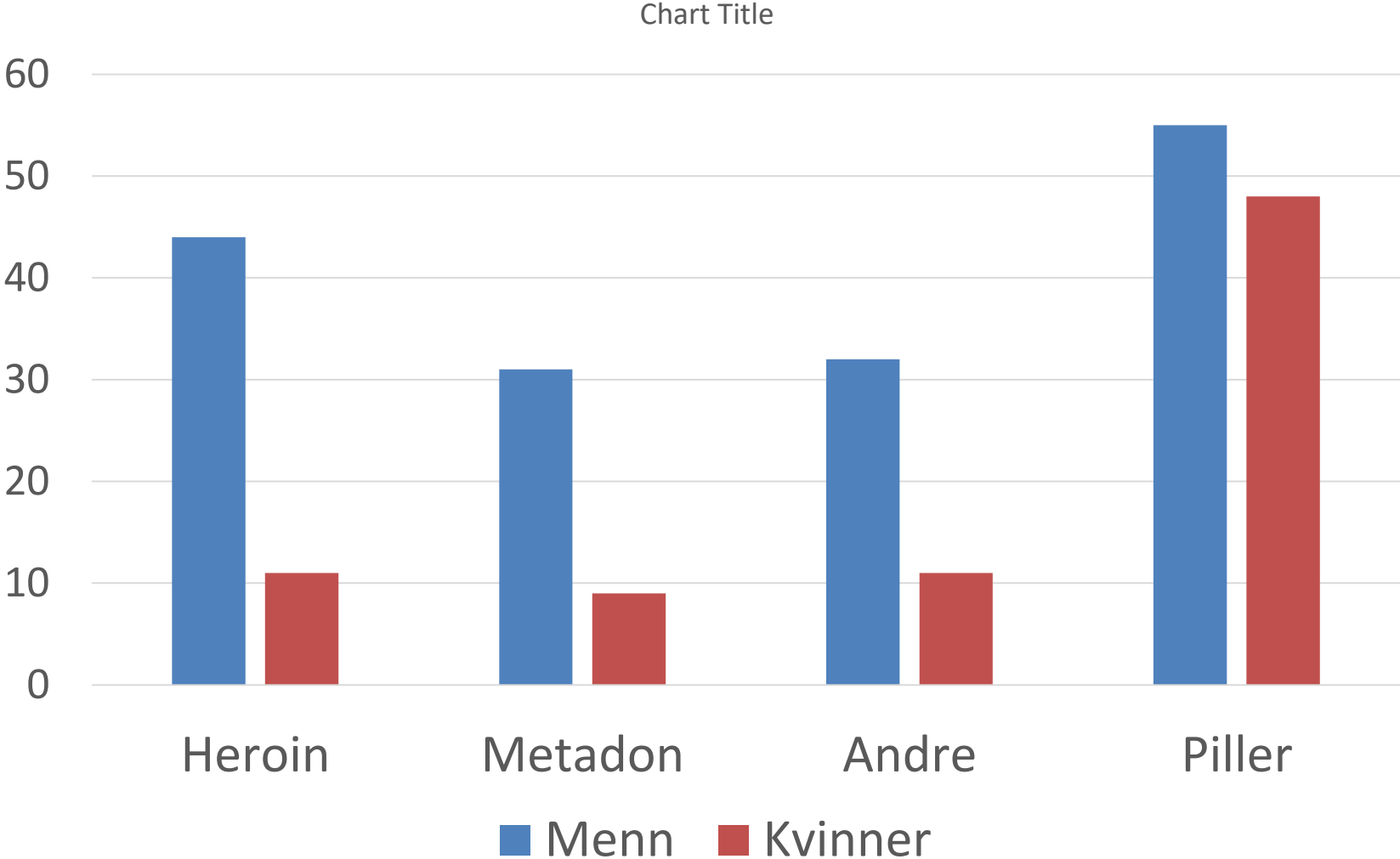
Men Kvinne

Overdoser og gutter, i forhold til jenter

Fordeling dødsårsak; menn og kvinner 2021

N=162 Menn
N= 79 Kvinner

Overdoser

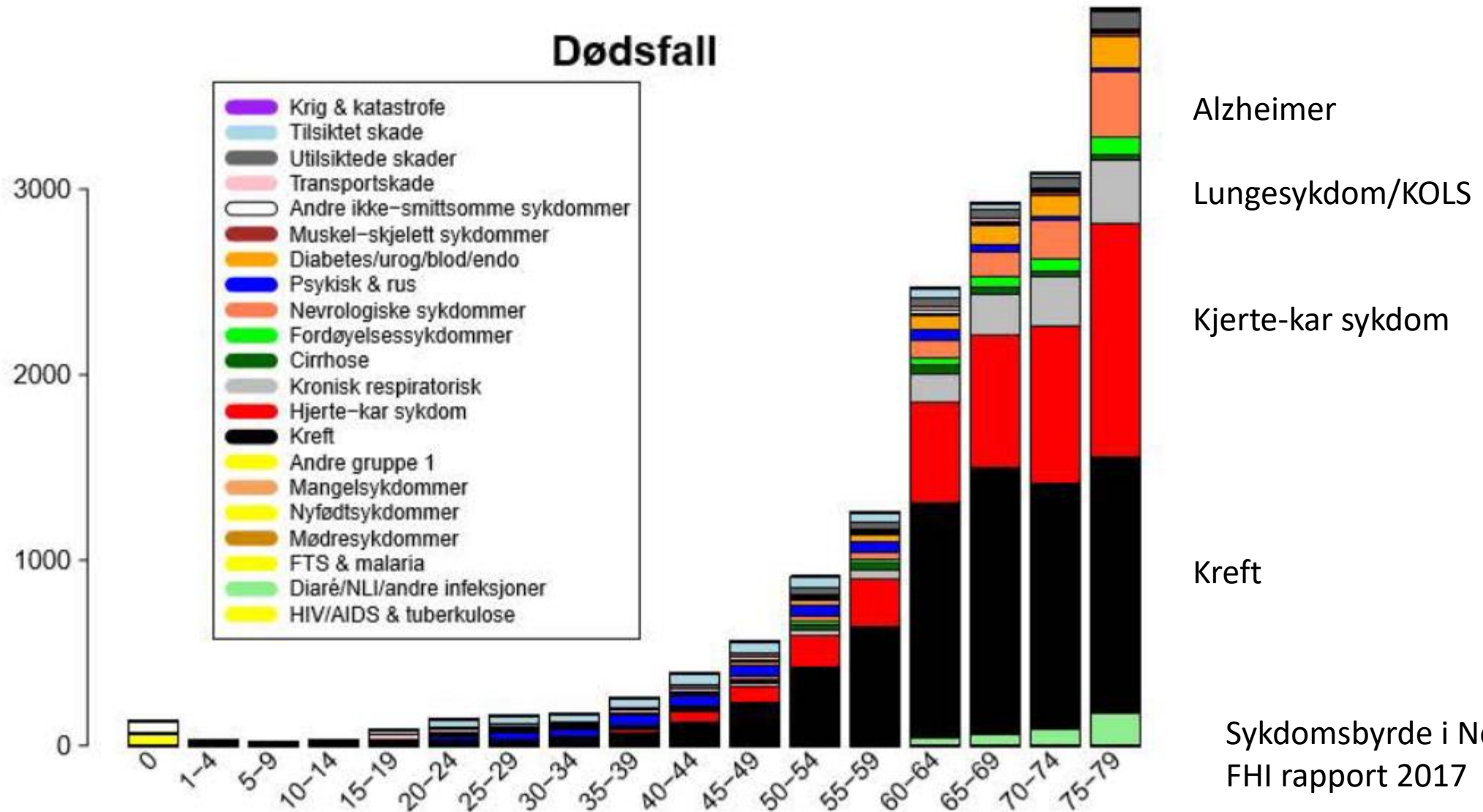
- ✓ I 2021; 241 overdosedødsfall (EMCDDA definisjon)
- ✓ Ca 8/10 dødelige overdoser involverer ett eller flere opioider, vanligvis sammen med andre rusmiddel
 - Det typiske har vært heroin
 - Domineres i dag av smertestillende piller
- Gjennomsnittsalderen er 45 år ved død (har økt)
- Menn bidrar med 2/3 overdosedøde (langsom reduksjon, i antall og andel)
- **«Gutte-overdoser»; Alle former for overdoser er mest vanlig blant menn**

Når er det forventet å dø?

Dronning Elizabeth II døde 96 år gammel
Dødsårsak: Alderdom

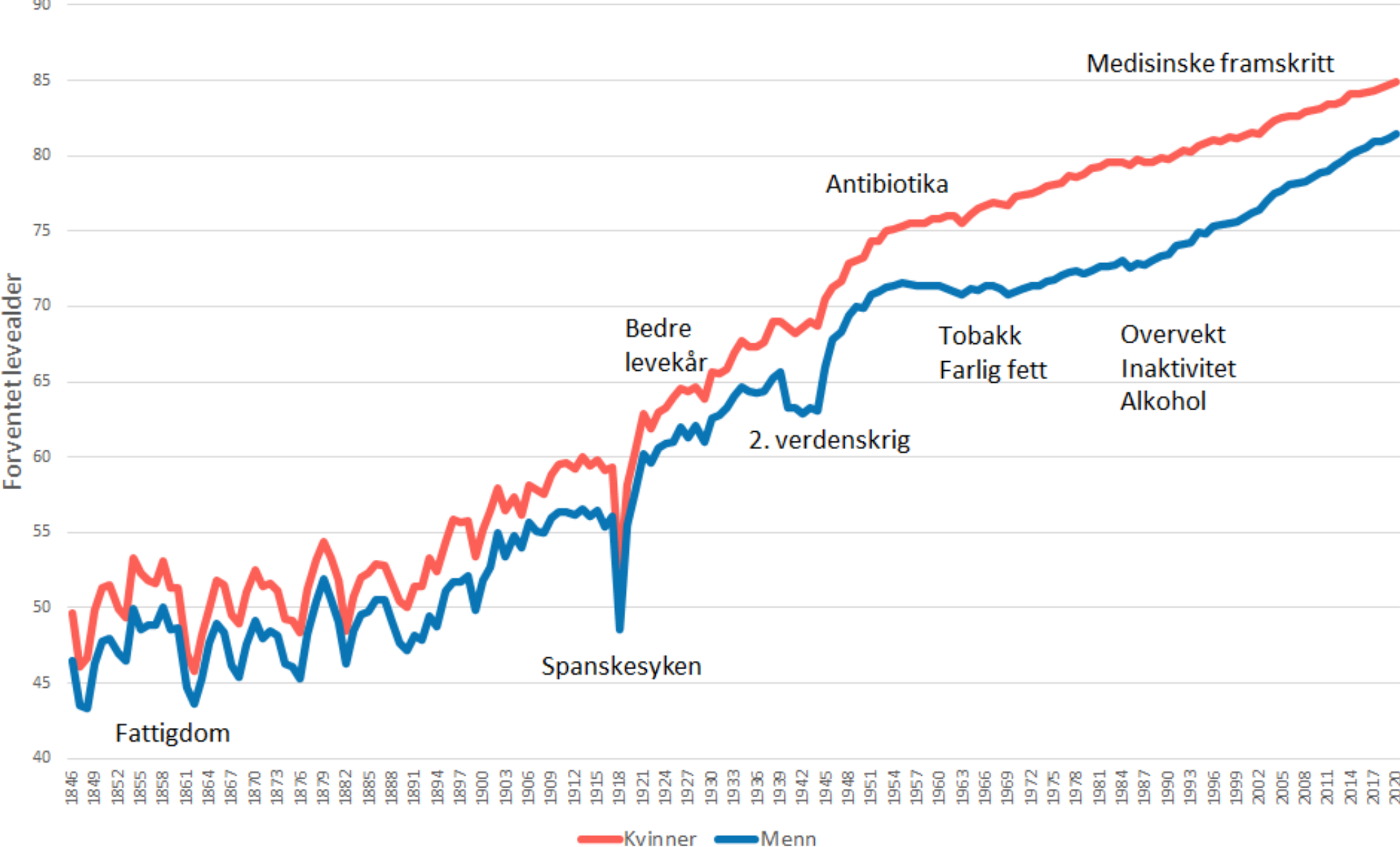

Hvem dør av hva og når?

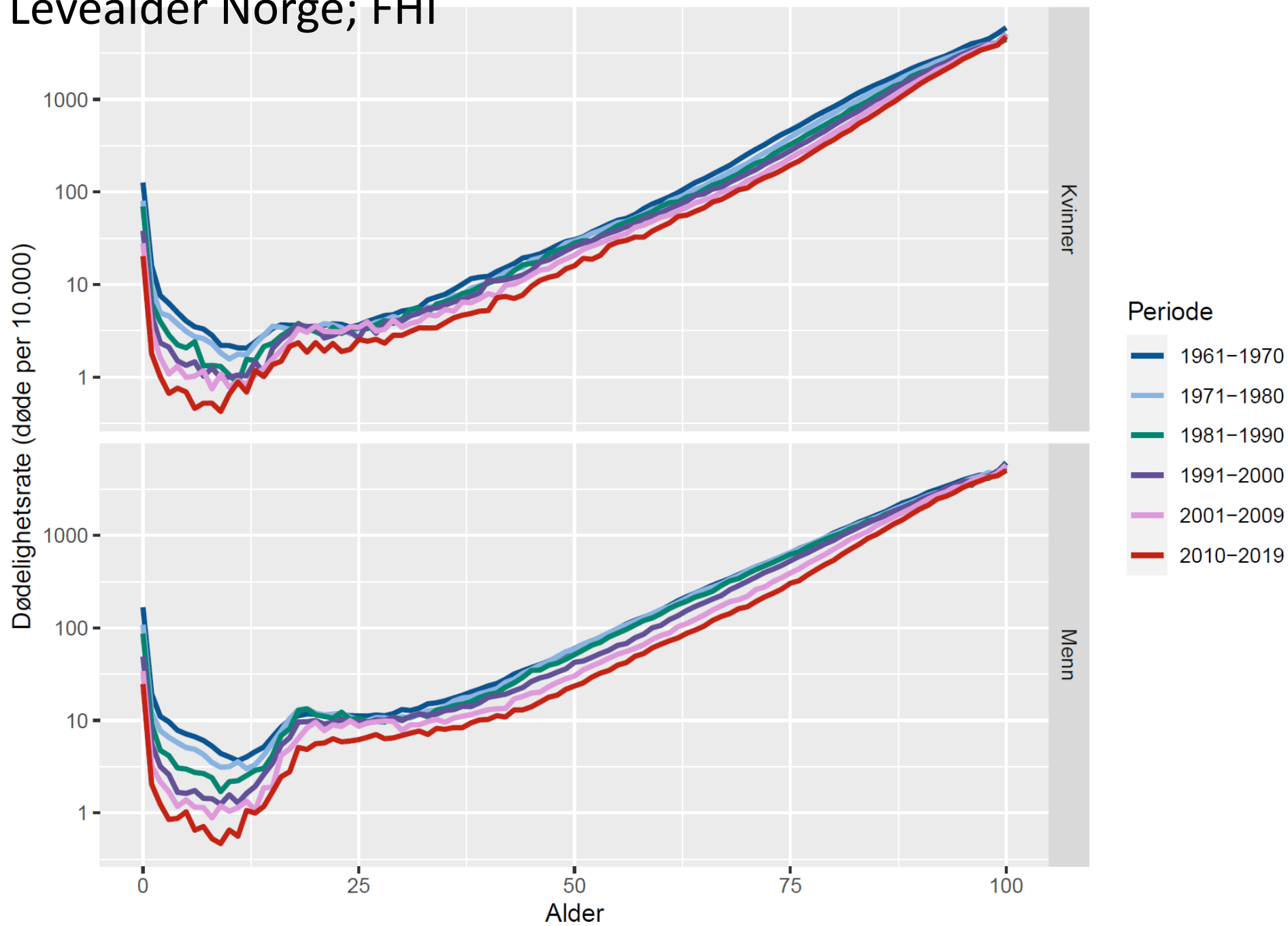

Forventet Levealder Norge; FHI

Forventet levealder 1846 - 2020

Forventet Levealder Norge; FHI

Noe skjer i tenårene

- ✓ Fra 12-13 års alder kommer gutter i puberteten
- ✓ Faktor som endrer seg: Testosteron
- ✓ Gutter får økt testosteronutskillelse
- ✓ Dødsårsaker blant unge menn; bilulykker, overdoser selvmord, drap og arbeidsulykker

Hva gjør økning i testosteron?

- ✓ Gir økt muskelmasse, maskulin hårvekst etc
- ✓ Øker konkurranseinstinkt og aggresjon
- ✓ Gir økt impulsivitet og risikovillighet
 - Tendens til å ta raske, men mindre gjennomtenkte beslutninger øker
 - Muligens; evnen til å verdsette; «utsatt belønning» er lavere

Overdoser; 2021 oppsummert; Norge

- ✓ Økning over tid i dødsfall knyttet til sterke smertestillende piller
 - ✓ Menn ca halvparten
- ✓ Gradvis fall over tid i antall heroinoverdoser
 - ✓ Dominert av menn
- **Menn dør av illegale rusmiddel oftere enn med opioide piller**
- **Menn dør ved lavere alder enn kvinner**

Grupper under overdoserisiko: Behov for tilpasset forebygging

- ✓ Eksisterende tiltak i forebygging av heroindødsfall synes å være virksomme
 - Nasjonal overdosestrategi mm må fortsette
- ✓ Fortsatt behov for forebygging av dødsfall knyttet til metadon og buprenorfin; Forsvarlig LAR behandling
- ✓ Ny gruppe OD-døde; opioide piller
- **Behov for målrettet forebygging innenfor flere undergruppe**

Spesifikke tiltak for menn?

- ✓ Unge menn er mer impulsive og risikovillige
 - Tiltak i skole for å hindre frafall i utdanning
 - Fritidsaktiviteter som kan avhjelpe «gutte- opprør» i ung alder
- Styrke tiltak som reduserer tilgjengelighet av rusmidler i unges oppvekstmiljø
- Økt tilgang på både rusbehandling og psykiatrisk behandling
- Tiltak for å redusere sosial ulikhet